

Radikal *Radical* **13+**

avtorica
Tina Poglajen

100 | Kinodvor.
15 | Mestni kino.

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	3
Filmografski podatki	3
Kratka vsebina	4
Daljša vsebina	4
O avtorju	6
Režiser o filmu	6
Odzivi	7
Pred ogledom filma	8
Učitelji, šola, pričakovanja	8
Mehika, kriminal, revščina	9
Izhodišča za pogovor po ogledu filma	9
Resnična zgodba za filmom	9
Tradicionalni in novi pristopi k izobraževanju	10
Pričakovanja, spodbuda in kritika	11
Življenjske okoliščine in (pomanjkanje) priložnosti	13
Šolanje, šolski sistemi, različne vrste šol	14

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Radikal** • Gradivo za učitelje in starše • *Avtorica*: Tina Poglajen • *Uredila*: Barbara Kelbl • *Jezikovni pregled*: Mojca Hudolin • *Slikovno gradivo*: arhiv Kinodvora • *Izdaja v elektronski obliki*: Javni zavod Kinodvor, *zanj*: Metka Dariš, junij 2024.

Uvodna beseda

Radikal je film, ki temelji na resnični zgodbi: scenarist in režiser filma, Christopher Zalla, je scenarij zanj napisal na podlagi članka v reviji *Wired* z naslovom *A Radical Way of Unleashing a Generation of Geniuses* (*Radikalna pot do ustvarjanja generacije genijev*).

Članek opisuje primer mehiškega učitelja Sergia Juárez Corree na mehiški osnovni šoli Jose Urbina Lopez, kjer so življenja učencev in učenk do njegovega prihoda zaznamovali predvsem revščina, kriminal in neperspektivnost.

Juárez Correa, ki ga je navdihnil spletni video indijskega znanstvenika in teoretika izobraževanja Sugata Mitra, je z drugačnim pristopom, pri katerem je bil poudarek na tem, da se učenci in učenke sami odločajo o svojem učenju, povzročil veliko spremembo – mladi so iz najbolj neperspektivnih šolarjev prerasli v učence in učenke z rezultati, ki so bili med najboljšimi v državi.

Film je z navdihujočo zgodbo o tem, kaj se zgodi, ko »dobijo priložnost tisti, ki je sicer nikoli nimajo«, očaral gledalce in gledalke: prejel je nagrado občinstva na festivalu Sundance in bil nato zelo uspešen tudi v kinih.

O filmu

Filmografski podatki

slovenski naslov Radikal, **izvirni naslov** Radical
država in leto produkcije Mehika, 2023
tehnični podatki DCP, barvni, 125 minut

režija Christopher Zalla

scenarij Christopher Zalla po članku Joshue Davisa *A Radical Way of Unleashing a Generation of Geniuses*, objavljenem v reviji *Wired*

fotografija Mateo Londoño

montaža Eugenio Richer

zvok Filippo Restelli

producenti Ben Odell, Eugenio Derbez, Joshua Davis

igrajo Eugenio Derbez, Daniel Haddad, Gilberto Barraza, Jennifer Trejo, Mia Fernanda Solis, Danilo Guardiola

produkcija 3Pas Studios, Pantelion Films, EPIC Magazine, Participant, TelevisaUnivision

koprodukcija The Lift

distribucija Demiurg

festivali/nagrade Sundance (glavna nagrada občinstva); Mill Valley (nagrada občinstva); Heartland (nagrada Richarda D. Propesa za družbene spremembe), Málaga (nagrada za najboljši iberoameriški film in nagrada signis za najboljši film); nagrada CANACINE za najboljši film, najboljšega igralca in najbolj donosen mehiški film; nagrada mehiških novinarjev za najboljšega glavnega igralca in najboljšega novinca, Hague Movies that Matter (velika nagrada žirije za najboljši igrani film); Sydney; Zagreb; LIFFe

Kratka vsebina Učenci osnovne šole v obmejnem mehiškem mestu sodijo med najslabše v državi. Njihov svet je poln nasilja, revščine in korupcije, v razredu pa vlada vzdušje strogosti in discipline. Toda novi učitelj Sergio se odloči poskusiti nekaj povsem drugačnega. Da bi prebudil radovednost učencev in pomagal uresničiti njihov potencial, vpelje radikalno novo metodo poučevanja. Rezultati presenetijo vse ...

Daljša vsebina Leta 2011 je v Matamorosu v Mehiki na zapuščeni podeželski cesti deček priča skupini ljudi, ki se znaša nad dvema moškima.

Jutro. Deklica Lupe za svojega bratca in sestrico skrbi kot mama. Druga deklica, Paloma, živi v revščini sama z očetom. Nico čaka na starejšega brata Chepeja, ki je bil prisoten pri mučenju v uvodnem prizoru. V osnovni šoli Jose Urbina Lopez jim pridigajo o disciplini in poslušnosti; vrata so zaklenjena z verigo, ob vhodu pregledujejo torbe. Debelušni ravnatelj Chucho učiteljem pove, da je šola v velikih težavah, ker jo zapuščajo učitelji in več kot polovica šestošolcev; ponudili so jim nagrado, če bi v novem letu dosegli boljše rezultate.

Otroke v razredu pričaka novi učitelj, Sergio Juarez Correa. Presenečeni so nad njegovim nenavadnim pristopom: pretvarja se, da so tla morje, prevrnjeni stoli pa rešilni čolni – tako jih poskuša pripraviti do računanja. V razred vstopi Chucho, šokiran nad dogajanjem, a novi učitelj se ne pusti zmesti. Vključi ga v svoj pouk. Računalniška učilnica ne deluje, knjižnica je pomanjkljiva. Sergio jih kljub vsemu skuša podučiti, da je pomembna vztrajnost, ne odlične ocene. Z ulice se slišijo streli in pasji lajež.

Na poti domov gresta Lupe in Nico mimo trupel, ki na ulici ležijo pokrita z rjuhami. Nicu je, kot kaže, všeč Paloma. Tej oče dopoveduje, da nima smisla sanjati o boljšem življenju. Lupejina mama je spet noseča, kar vse skrbi. Nica bratova tolpa vabi medse.

Sergio nadaljuje s svojimi nekonvencionalnimi poučevalnimi metodami. Učitelj Garcia mu svetuje, naj učence disciplinira, a jih Sergio namesto tega pusti, da se učijo sami, na dvorišču pa z njimi preizkuša gostoto teles in kako plavajo na vodi. Sprva skeptični ravnatelj Chucho se na lastne oči prepriča, da so se otroci veliko naučili. Sergio učencem poskuša vcepiti tudi samozavest in pogum, da bi sledili svojim sanjam; Lupe reče, da bi lahko postala filozofinja, Palomi pa, da bi lahko postala astronautka. Nicu, ki igra vlogo razrednega klovna, nepričakovano svetuje, naj se nikoli ne spremeni, in ga tako navduši za učenje. Zaskrbljeni Chucho Sergia svari, naj ne dreza v osje gnezdo, Sergio pa mu razloži svoj pristop: učenje naj bi se zgodilo brez prisile, samo od sebe, učitelj pa naj bi ga le spodbudil. Meni, da je pristop, ki temelji na učiteljevi avtoriteti, zastarel.

Nico se zamoti s starim čolnom ob morju in pozabi na obljubo članom bratove tolpe, ki ga zato pretepejo. Brat hoče, da se Nico neha šolati in se pridruži njihovi tolpi, toda Nico ga prosi, naj mu pusti še malo ostati v šoli. Naslednji dan otroci na šolskem dvorišču v kad potopijo Sergia in Chucha, da bi tako preizkusili svojo teorijo o prostornini, masi in gostoti teles. Lupe se odpravi v knjižnico po knjige Johna Stuarta Milla, Paloma se poglubi v gravitacijo in sončni sistem, Nico pa sošolcem predstavi nov izum. Pozneje k Sergiu pride po ljubezenski nasvet, a pri tem ponesreči razkrije, da je v torbi v šolo prinesel nekaj prepovedanega. Sergio ga ne prijavi, a ga opozori, da se mora odločiti med šolo in kriminalom. Chuchu pove, da ni želel izgubiti zaupanja učencev. Paloma Nicu pokaže teleskop, ki ga je izdelala sama iz predmetov, najdenih na smetišču. Lupe izve, da bo zaradi novega bratca morala končati šolanje.

Garcia Sergiu ponudi rezultate zaključnih izpitov, da bi priredil uspeh učencev in bi šola tako dobila dodatek, a ga učitelj zavrne. Računalniška učilnica splava po vodi – denar za nove računalnike so odgovorni pobasali v svoje žepe. Palomin oče Sergiu zabiča, naj hčerki neha mešati glavo z idejami o astronomiji. Na Nicovega brata pritiska tolpa – hočejo, da začne delati zanje. Nico bratu pove, da se je odločil za šolo, a ta meni, da nima izbire. Sergio proda svoj avto, da lahko učencem kupi računalnik. Nadzornikom gredo njegove učne metode vse bolj v nos. Ko eden od njih obiše šolo, učenci z njim razpravljajo o moralnosti splava. Nadzornik javno poniža Nica in ga zmerja z nevednežem, ker ne zna odgovoriti na njegova vprašanja. Nico steče iz razreda. Sergio nadzornika posredno obtoži koruptivnosti in ta ga suspendira.

Paloma tolaži Nica. Tik preden bi se poljubila, pripelje avto s člani tolpe in eden od njih Nicu zagrozi, da se jim mora pridružiti. Začne nadlegovati Palomo in Nico seže po njegovi pištoli. Odjeknejo streli. Sergio priteče in najde jokajoči Palomo in Lupe ter mrtvega Nica.

Otroke poučuje novi učitelj, pri pouku se spet dolgočasijo. Sergio depresiven obleži v postelji. Obišče ga Chucho, ki ga skuša prepričati, naj se vrne, a Sergio je izgubil upanje, počuti se krivega za Nicovo smrt. Chucho mu pove, da Paloma ne hodi več v šolo. Odpravita se jo iskat in Paloma pove, koliko ji je pomenilo, da jo je Sergio spodbujal, a da ne more pobegniti svojemu življenju. Z njenim očetom ugotovita, da je Paloma sama izdelala teleskop. Oče najde njene skrite knjige in zapiske o astronomiji. Zave se, da je njegova hči zelo nadarjena.

Sergio poišče čoln, ki ga je popravljajl Nico. S Chuchem ga splavita. Imenuje se Paloma (golobica). Sergio se vrne v šolo, prišel je čas zaključnih izpitov. Tudi Paloma se vrne v šolo. Sergio učencem pove, da so ga ogromno naučili, in jih še zadnjič spodbudi. Izvemo, da so bili rezultati Sergievih učencev odlični, Paloma pa je dosegla najvišje rezultate v vsej Mehiki ter tako dobila štipendijo.

O avtorju Christopher Zalla

Rodil se je leta 1974 v Kisumu v Keniji. Odraščal je v različnih državah, saj so se njegovi starši zaradi službe pogosto selili. Filmsko izobrazbo je pridobil na Univerzi Columbia. Pozornost je vzbudil s prvencem Padre Nuestro, sicer pa je režiral televizijske serije (npr. Zakon in red) in poučeval na univerzi. Od leta 2015 z družino živi v Gvatemali.

Režiser o filmu

»Leta 2018 mi je [producent] Ben Odell poslal članek iz revije Wired o Sergiu Juárezu Correi in učinkoviti novi metodi poučevanja, ki jo je uvedel v osnovni šoli v mestu Matamoros v Mehiki. /.../ Njegovi učenci so v enem samem letu dosegli neverjeten uspeh. Toda še bolj presenetljiv se mi je zdel podatek, kako dobro so se odrezali. Deset se jih je uvrstilo med 0,1 odstotka najboljših v vsej državi. /.../ Filmi o učitelju in učencih niso nič novega, toda v tem projektu sem videl priložnost, da zgodbo povem na nov način. Ena očitnih novosti je kraj dogajanja, saj takšna zgodba v Mehiki še ni bila povedana. /.../ Film se dogaja leta 2011, v času, ko so bile razmere v Matamorosu še posebej brutalne: starši niso pustili otrok od doma, dokler se niso prepričali, da je zrak čist; zvoki streljanja in trupla na ulicah so bili nekaj običajnega. Poleg tega javno izobraževanje v Srednji Ameriki preprosto ni v dobrem stanju. Šolski dan traja le štiri do pet ur, sredstva so skromna, ljudje pa šole pogosto ne dojemajo kot kraja, ki bi lahko pomagal izboljšati posameznikov življenjski položaj. /.../ Potem ko je iz leta v leto neuspešno skušal doseči svoje učence, je Sergio doživel živčni zlom. V obupanem iskanju rešitve je na spletu naletel na predavanje o novi vrsti poučevanja, pri kateri učni proces usmerja otrok. Brez kakršnihkoli izkušenj ali usposabljanja se je metodo odločil vpeljati. /.../ Zgodba se je znašla na naslovnica zaradi izjemnih rezultatov, ki jih je Sergio dosegel v tako kratkem času. Toda meni se je zdelo veliko bolj zanimivo opazovati, kako vzklije seme znanja, pa tudi človeško povezanost, ki je potrebna, da se razcveti. /.../ Dandanes ljudje, zlasti otroci, nikoli ne dobijo priložnosti, da bi pokazali, česa so sposobni in kaj lahko naredijo iz sebe. Rad bi verjel, da moj film pokaže, kako močne in daljnosežne so lahko posledice, ko ljudje dobijo priložnost.«

– Christopher Zalla

- Odzivi** »Ta ljubljenec občinstva /.../ je srce parajoča zgodba o 'navdihujočem učitelju, ki spremeni vse' v slogu filmov stare šole, kot so **Gospodu, z ljubeznijo** (To Sir, with Love), **Društvo mrtvih pesnikov** (Dead Poets Society) in celo nedavni oskarjevec **CODA**, s katerim si deli zvezdnika Eugenia Derbeza. /.../ Brez robčkov si ga lahko ogledate le na lastno odgovornost.«
– Tomris Laffly, Variety
- »Christopher Zalla se morda res drži konvencij žanra in ne skopari s sentimentalnostjo, toda film si več kot zasluži svoj čustveni izkupiček. /.../ Prav nič ne preseneča, da mu je občinstvo na festivalu Sundance podelilo nagrado za najboljši film.«
– David Rooney, The Hollywood Reporter
- »Gre za navdihujočo zgodbo s številnimi trenutki evforije in veselja, ki jih občinstvo zelo dobro začuti. Izbira igralcev je odlična, otroci pa so tako očarljivi, da seveda moramo navijati zanje – zato je toliko huje, ko izbruhne tragedija.«
– Alani Vargas, The Playlist
- »Navdihujoča zgodba, polna upanja in topline. /.../ Film bi lahko bil eden tistih, ki bo navdihnil novo generacijo učiteljev, da prevzamejo pobudo in poskusijo spremeniti svet.«
– Ethan Anderton, SlashFilm
- »Filmu /.../ uspe biti hkrati predvidljiv in čustveno izpolnjujoč, z odličnimi nastopi otroških igralcev in številnimi posrečenimi komičnimi vložki, ki jih prispeva zvezdnik Eugenio Derbez. **Radikal** je vse prej kot radikalen, vendar ne skuša skriti krutosti življenja otrok in njihovih staršev, tudi kadar sugerira, da je s smetišča mogoče doseči zvezde. Ta film ste že videli – najbrž pa ne boste imeli nič proti, če si ga ogledate še enkrat.«
– Ty Burr, Ty Burr's Watch List
- »Sergio je učitelj, ki noče biti del problema, ampak del rešitve, zato verjame, da je treba učiti najslabše in najboljše – brez resentimenta, brez frustracij, brez napetosti, brez torture, brez mizantropije. V učilnico prinese le sebe, svoj entuziazem, svoj nasmeh in svojo srečo, da lahko uči. In pri tem je igriv, inovativen, alternativen, formativen in transformativen – učencem tako spretno prepusti, da v učnem procesu presenetijo sebe, da razred zgub prelevi v razred zmagovalcev. Razred outsajderjev v razred insajderjev. In **Radikal**, melodično naturalistično posnet po resnični zgodbi, ne pušča nobenega dvoma, da bi bil svet brez njega slabši. ZA+«
– Marcel Štefančič, jr., Mladina

Pred ogledom filma

Učitelji, šola, pričakovanja

Učence in učenke prosite, naj si zamislijo svojega najljubšega učitelja ali učiteljico. Ni treba, da na glas povedo, kdo je, lahko pa povedo, kaj jim je pri njem ali njej všeč. Zakaj so izbrali prav njega ali njo? Kako se razlikuje od drugih učiteljev in učiteljic? Kaj pa na splošno – kakšen je po njihovem mnenju dober učitelj, kakšna dobra učiteljica? Se jim zdi pomembno, da ima določene značajske lastnosti – katere? Da poučuje na določen način – kako? Morda tudi druge stvari, da je videti tako ali drugače, da ima takšen ali drugačen način komuniciranja, da pozna tudi teme, ki niso del učnega načrta ...?

Vprašajte jih, kakšen odnos ima dober učitelj, učiteljica, do svojih učencev in učenk. Na kakšen način jih spodbuja, motivira za učenje, v njih zbuja zanimanje za snov – če jih? Kaj od njih pričakuje, če sploh kaj? Ali se zanje zanima tudi zunaj okvira učnih ur? Ali do njih pristopa kot nadrejena oseba, kot avtoriteta, ali bolj egalitarno, prijateljsko? Kaj so prednosti in slabosti enega in drugega pristopa?

**Mehika, kriminal,
revščina**

Z učenci in učenkami se pogovorite o državi, od koder prihaja film. Kje je Mehika – jo znajo pokazati na zemljevidu? Je del južne ali severne Amerike? Kakšna država je Mehika? Jo je že kdo obiskal? Kateri jezik govorijo tam – zakaj špansko? Kakšna je zgodovina Mehike – kdaj se je vzpostavila kot država, kakršna je danes? Kaj je to kolonizacija in kaj so kolonije? Kdo je na tistem območju živel pred špansko kolonizacijo, v predkolumbovskem obdobju? So že kdaj slišali za civilizacijo Majev in Azteški imperij? Kakšne znamenitosti ima država, iz katerega časa izvirajo? Po čem je danes znana Mehika, po čem jo poznajo – morda po hrani in pijači, po oblačilih (npr. po tradicionalni noši, ponču, sombrero), po glasbi (mariachiji)? Kaj pa današnja mehiška družba – kakšna je? So morda gledali kak film, ki se vsaj delno dogaja v Mehiki? Kako jo prikazuje? So morda slišali za problematike, ki tarejo državo? Na primer za promet z drogami in vojno proti drogam? Ali morda vedo, kaj so karteli? Kako delujejo in kakšen vpliv imajo na mehiško prebivalstvo? Skupaj lahko razmislite, kako sta s problematiko drog povezani revščina in socialna neenakost.

Izhodišča za pogovor po ogledu filma

**Resnična zgodba za
filmom**

Učence in učenke povprašajte, ali vedo, da so film posneli po resnični zgodbi. Kako to vedo? Kaj v filmu vidimo na koncu? Ali so podobne napise o razpletu zgodbe videli tudi v drugih filmih? Takšnih, ki so bili posneti po resničnih zgodbah, ali tudi ostalih?

Sergio Juárez Correa je začel z drugačnim načinom poučevanja eksperimentirati prav takrat, ko je njegov razred obiskovala šolarka po imenu Paloma, ki je v resnici dosegla najvišje rezultate v državi in zaslovela. Juárez Correa je na spletu našel video indijskega znanstvenika in teoretika izobraževanja po imenu Sugata Mitra. Ta je otrokom v Indiji omogočil dostop do računalnikov in otroci so se sami naučili presenetljivo veliko stvari – od znanja o DNK do angleškega jezika. V poizkusih, ki so sledili, je otrokom brez kakršnih koli navodil v sobi pustil računalnik, da so se sami naučili, kako ga uporabljati; učili so se molekularne biologije, ves čas pa so svoje učenje nadzorovali sami. Njegova ugotovitev je bila: če nimamo nad svojim učenjem nadzora sami, se ne bomo ničesar naučili.

Učencem lahko poveste zgodbo za filmom. Kaj si o njej mislijo? Si predstavljajo, da bi se učili sami – da bi jih denimo v šoli pustili same z računalnikom? Mislijo, da bi se tako lahko kaj naučili? Pri katerem predmetu bi se tako lažje učili in pri katerem se jim zdi, da bi jim bolj pomagalo, če jih usmerja učitelj ali učiteljica?

Povprašajte jih, ali so se tudi sami z interneta česa naučili. Če je tako – od kod so črpali znanje? Z Wikipedije, iz člankov v spletnih medijih, z družabnih omrežij? So opazili kakšno razliko v tem, kako se stvari naučijo v šoli in kako takrat, kadar raziskujejo sami? Se jim zdi bolj zanimivo, če o kakšni temi berejo sami ali če jo razložita učitelj, učiteljica?

**Tradicionalni
in novi pristopi k
izobraževanju**

V filmu **Radikal** Sergio do učencev zavzame egalitaren odnos. Ne verjame v avtoritativno vlogo učitelja, kot jo zagovarjajo njegovi kolegi. Njegov razred deluje demokratično, pravico do besede in odločanja imajo vsi. Sprva ravnatelj, nato pa tudi druge učitelje in predvsem nadzornike to šokira; zdi se jim nesprejemljivo, prepričani so, da se učenci in učenke tako ne bodo ničesar naučili.

V članku, ki je navdihnil film, lahko preberemo, da so se v digitalni dobi decentralizirani sistemi izkazali za bolj učinkovite od rigidnih, hierarhičnih; da so za globalno gospodarstvo ključne inovativnost, ustvarjalnost in sposobnost neodvisnega razmišljanja, šolski sistemi pa še vedno temeljijo na modelu industrijske revolucije, ki jih je porodila, saj so bile tedaj na delovnem mestu pomembne predvsem točnost, pravilnost, pozornost in tišina.

Z učenci in učenkami se pogovarjajte, kako so te teme upodobljene v filmu. Na primer: kakšen učitelj je Sergio in kakšni so drugi učitelji na šoli? Kakšen odnos imajo do učencev in učenk? Kako jih poskušajo česa naučiti? Naštejte, kaj vse dela drugače Sergio.

Kako se na Sergia odzivajo učenci in učenke? Kako pa na druge učitelje? Kje se jim zdi, da so bolj uspešni in se več naučijo? Zakaj mislijo, da je tako? Ali mislijo, da to velja za vse?

Kako se drugi učitelji (pa tudi ravnatelj, nadzorniki) odzivajo na Sergiov slog poučevanja? Kaj jih najbolj šokira, jim najbolj pade v oči, česa ne odobravajo? Zakaj ne?

Zakaj mislijo, da se v vseh šolah ne učimo tako kot Sergievi učenci in učenke? Katere so po njihovem prednosti in katere slabosti takšnega pristopa?

Kakšno vlogo imajo učitelji in učiteljice v šolah, ki jih obiskujejo oni, in kako se te razlikujejo od šole, ki so jo videli v filmu? Če so učenci in učenke nekoliko starejši in se pogovarjajo o hierarhiji, o tem, da je nekdo »glavni«, drugi pa ga morajo ubogati, lahko razpravo razširite: kje v družbi še vidijo takšna razmerja? Se jim zdi, da bi na dolgi rok šola lahko delovala demokratično, egalitarno, brez nekoga, ki je »glavni«? Kaj pa družba – bi lahko podjetja delovala brez »šefov«, brez nadrejenih? Bi država lahko delovala brez vlade, brez policije, vojske, sodišč? Ali se iz pouka zgodovine spominjajo, kako so bile družbe urejene v preteklosti? Če jih tema zanima, lahko oblikujejo dve skupini in poskušajo najti argumente za eno in drugo stran: podjetje/šola/država, kjer odločajo vsi, in podjetje/šola/država, kjer odloča eden ali ena skupina, drugi pa ubogajo.

**Pričakovanja,
spodbuda in
kritika**

Preden na šolo pride Sergio, so rezultati učencev in učenk na osnovni šoli Jose Urbina Lopez v Matamorosu med najslabšimi v vsej Mehiki. Šola zapušča tako učitelji kot učenci in učenke, ki v velikem delu s šolanjem prenehajo v šestem razredu. Pogosto namreč starši od njih pričakujejo, da bodo pomagali pri gospodinjstvem delu ali ubornem zaslužku. V filmu ima Lupejina mama tri otroke in nato zanosi, pričakuje četrtega; od Lupe, ki že tako skrbi za svojega bratca in sestrico kot mama, pričakuje, da bo po dokončanem šestem razredu ostala doma in skrbela za novorojenčka, saj morata njena starša delati. Palomin oče se komaj preživlja z zbiranjem odpadnih kovin. Palomi poskuša vbiti v glavo, naj ne sanja o boljšem življenju, da ne bo razočarana; tudi on misli, da bo bolje, če Paloma ne nadaljuje s šolanjem. Nicov starejši brat je vpleten v mamilarške posle; v kartelu, za katerega dela, pričakujejo, da se jim bo pridružil tudi Nico in zaradi njih pustil šolo.

Sergio v vseh treh otrocih prebudi nekaj, kar je njihova okolica dotlej spregledala. Lupe da vedeti, da bi lahko postala filozofinja. Palomo spodbuja, naj ne opusti svojih sanj, da bi postala vesoljska inženirka. Pri Nicu nepričakovano spodbudi zanimanje za učenje. Vsi trije otroci so presenečeni ob učiteljevem prepričanju, da bi lahko živeli tudi drugače, da bi lahko dosegli več, kot od njih pričakujejo njihove družine in okolica. To jih spodbudi in jim da nov zagon. Sergio v nasprotju z drugimi na šoli otrok tudi nima za vnaprej propadle, temveč v njih vidi potencial, kar jim vedno znova ponavlja. Otroci tako dosežejo veliko boljše rezultate, kot so jih generacije pred njimi.

Z učenci in učenkami načnite temo pričakovanj ter razlik med učinkovanjem spodbude in kritike. Za začetek jih lahko povprašate, kaj v filmu mislijo, da bodo dosegli otroci, njihove družine in drugi učitelji; kako pred Sergiovim prihodom na šolo same sebe dojemajo učenci in učenke, kako si predstavljajo svoje življenje, kaj jim pomeni šola. Nato naj razmislijo o tem, kako se to spremeni, ko jih začne poučevati Sergio. Kaj dela drugače, ali bolje, kako jih vidi drugače kot ostali? Kaj vidi v Lupe, kaj v Palomi, kaj v Nicu? Kako to učinkuje na otroke? Zakaj mislijo, da je tako?

Zakaj po njihovem mnenju okolica in družine od otrok pričakujejo, da se ne bodo šolali? Zakaj jih ne spodbujajo? Ali se spomnijo podobnega primera tudi pri nas, morda iz lastnih izkušenj?

Nato naj razmislijo o svojem doživljanju. Se spomnijo kakšnega primera, ko je nekdo od njih pričakoval, da jim nekaj ne bo uspelo? Kaj pa, da jim bo? In če pričakovanj ni bilo? Se morda spomnijo, kako so takšna pričakovanja vplivala nanje? So se počutili motivirane, brezvoljne, morda pod pritiskom? Se spomnijo, da jim je morda kdo rekel, da je zanje kaj pretežko, da so v kakšni stvari boljši fantje/punce, da se jim z nečim »ne izplača« ukvarjati? Kako so se ob tem počutili?

So opazili, da v razredu igrajo različne vloge – od pridnih, pametnih punc in fantov do razrednih nagajivcev in nagajivk? Zakaj imajo eni takšno, drugi drugačno vlogo? Ali na to vpliva samo njihovo vedenje ali tudi družina, pričakovanja učiteljev/učiteljic? Se jim zdi, da se je težko znebiti takšne vloge, ko nas drugi po njej enkrat poznajo in jo od nas morda pričakujejo? Kako se počutimo v teh vlogah?

Pomisljijo naj na situacije, ko je bil do njih kdo predvsem kritičen, in na situacije, ko jih je kdo predvsem spodbujal. Kakšen učinek je to imelo nanje? So se ob spodbudi počutili bolj motivirane, bolj samozavestne, da jim bo nekaj uspelo? Ali se jim je zdelo, da se jim ni treba zares potruditi? Kakšen učinek pa je imela kritika? So se trudili bolj kot prej – in če so se, kako so se ob tem počutili? Ali so izgubili motivacijo za nadaljevanje? Kako so v enem in v drugem primeru doživljali sami sebe, se videli, razmišljali o sebi?

Kako mislijo, da bi sami nastopali do svojih otrok ali do učencev, učenk, če bi bili v vlogi starša ali učitelja, učiteljice? Kakšen pristop bi zavzeli? Zakaj?

**Življenjske
okolščine in
(pomanjkanje)
priložnosti**

V ozadju dogajanja v filmu ves čas vidimo, v kakšnem okolju živijo otroci z osnovne šole Jose Urbina Lopez v Matamorosu. Računalniške učilnice že leta ni, ker so računalnike ukradli, denar za nove pa so pobasali drugi. Knjižnica je slabo založena, veliko knjig manjka, knjižničarji pa do otrok nastopajo nezainteresirano, jim ne želijo pomagati ali pa jih celo ovirajo (Lupe knjižničarka na primer reče, da filozofske knjige zanjo niso primerne, da so prezahtevne). Šola razpada. Šolsko poslopje med poukom zaklepajo z debelo verigo, na vhodu pregledujejo torbe s psi. Pogosto se slišijo strelji, otroci na poti iz šole hodijo mimo trupel, pokritih z okrvavljenimi rjuhami. Prebivalstvo terorizirajo tolpe, mafijske združbe. Otroci včasih živijo v nič več kot kolibah, brskajo po smeteh ... Na vse te načine so filmski ustvarjalci poskušali prikazati problematike revščine, družbene neenakosti, kriminala in prometa z drogami, ki zaznamujejo življenje v Mehiki, še posebno v delu države, kjer je Matamoros, tik ob meji z ZDA.

Povprašajte učence in učenke, kaj od tega so v filmu opazili. V kakšnem okolju živijo Lupe, Paloma in Nico? Kakšno je mesto, kjer so doma? Kje in kako živijo njihove družine, s čim se ukvarjajo, kako se preživljajo? Kakšna je šola? So opazili kaj nenavadnega? Kako je okolica drugačna kot denimo pri nas? Zakaj je tako?

Ustavite se pri Nicu. Kdo so ljudje, s katerimi se druži njegov brat? Zakaj želijo, da zanje pride delat tudi Nico? Kaj počnejo – s čim se ukvarjajo? Kaj naj bi delal Nico, če bi »delal zanje«? Kako to vedo? Ali poznajo primere delovanja mafije tudi iz kakšnih drugih držav? So morda zasledili kaj podobnega tudi bližje nam? Zakaj mislijo, da so v krajih, kot je Matamoros v filmu, mafijske združbe in tolpe močnejše kot kje drugje?

Kakšno življenje ima Lupe? Kaj so njene naloge? Kako se razlikujejo od njihovih? Kaj pa Paloma?

Kako si razlagajo, da ima šola Jose Urbina Lopez takšne težave? Zakaj učenci in učenke niso uspešni, dokler ne pride Sergio? Kakšna življenja imajo njihove družine, kakšna življenja po vsej verjetnosti čakajo tudi njih? Bi bilo drugače, če bi se ti otroci – Lupe, Paloma, Nico – rodili in odraščali kje drugje? Kje, na primer? Spodbudite jih, naj razmislijo, kako bi bilo Palomino odraščanje drugačno na primer v Sloveniji, v ZDA, v Nemčiji, v Bosni, na Japonskem, v Gani ... Zakaj je tako?

Kako na nas vpliva okolje, kjer se rodimo in odraščamo, naša družina, šola, mesto, država? Kaj pa v Sloveniji – kako mislijo, da se odraščanje razlikuje, če smo iz Ljubljane ali iz Maribora, morda iz manjše vasi? Kako to vpliva na naš uspeh v šoli, na izbiro naše poklicne poti? Ali je pomembno, kje se rodimo in kako odraščamo? Ali je vse odvisno od nas samih in naših sposobnosti? (Kako sploh pridemo do »sposobnosti«, se z njimi rodimo ali jih razvijemo – kako?) Kako pa na naše življenje vplivajo druge stvari – denimo, kateri jezik govorimo, katere narodnosti smo, spola, ali odraščamo v religioznem ali ateističnem okolju ...? Kaj še mislijo, da lahko vpliva na to, kako se razvijamo? Od kod pridejo naše želje in strahovi?

Šolanje, šolski sistemi, različne vrste šol

Kako se od ene do druge razlikujejo šole? Kaj pomeni, če rečejo, da je kakšna šola »dobra« ali »slaba«? Kako mislijo, da se med seboj razlikujejo šole v Sloveniji, v ZDA, v Mehiki ...? Kaj pa v Ljubljani in v manjših krajih? Ali poznajo še kakšne druge vrste šol od klasičnega šolskega sistema? Ali morda poznajo koga, ki obiskuje drugačno šolo, na primer po programu Marie Montessori, Waldorfsko šolo ali zasebni vrtec, se morda kdo celo šola doma? Kaj je pri njih drugače? Kakšno mnenje imajo o teh šolah? Če kdo ve kaj več ali ima celo lastno izkušnjo – kaj jim je všeč in kaj ne?

Kaj si mislijo o tem, kako je zastavljen pouk na šoli, ki jo obiskujejo? Kaj so dobre in kaj slabe stvari? Kaj bi spremenili? Se jim zdi, da je premalo časa namenjenega praktičnim veščinam, ustvarjalnosti, čemu tretjemu? Kaj bi vključili in kaj izpustili? Zakaj? Kako se jim zdi, da bi šole najbolj pripravile učence in učenke na življenje?

Kaj si mislijo o ocenah? So potrebne ali ne? Kakšna bi bila šola brez ocen? Kaj bi bilo drugače? Se jim zdi, da bi se potem trudili manj ali bolj? Se jim zdi, da jim ocene povzročajo pritisk ali da jih motivirajo?

Od kdaj obstaja šola? Kaj pa pri nas – ali morda vedo, od kdaj vsi otroci hodijo v šolo? Morda vedo, kako je bilo včasih? Kdo je hodil v šolo in kdo ne? Kako je bila šola njihovih prababic, pradedkov drugačna od današnje? Je šola pomembna za družbo – je pomembno, da imajo dostop do šolanja vsi? Zakaj? Kako je življenje lahko drugačno, če se šolamo naprej tudi po obvezni osnovni šoli ali če takrat šolanje zaključimo?

Kako si zamišljajo svojo idealno šolo?

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:

[Kinodvorov šolski program](#)

[Kinobalon, program za otroke in mlade](#)

[Kinotrip, program mladi za mlade](#)

[Kinoigrišče](#)